

BİR HALKBİLİM NEFERİ METİN TURAN’I ANLAMAK*

Hanife Nâlan GENÇ**

COMPRENDRE METİN TURAN, UN PORTE-PAROLE DU FOLKLORE

Metin Turan, éditeur et membre de comité de rédaction de nombreuses revues, est connu pour ses publications riches et diversifiées en termes d’essais, de critique et de poésie ainsi que pour ses recherches et études dans de nombreux domaines. Universitaire, poète et écrivain, Turan est un spécialiste du folklore turc. Les travaux qu’il a menés dans ce domaine ont connu un vif succès au niveau national et international. A ses études et recherches dans le domaine du folklore s’ajoutent encore la poésie et l’édition de revues, d’où une image d’intellectuel et d’écrivain polyvalents. La plupart de ses poèmes, -poésie est le genre littéraire vers laquelle il converge le plus-, ont été récompensés et traduits en nombreuses langues, dont l’allemand, le polonais, l’arabe, le bulgare, l’italien, le coréen, l’ouzbek et le grec. Parmi les principaux recueils de poésie de Turan figurent *Suları İslatan Mecnun* et *Sokaklar, Kentler, Ülkeler*. Ses œuvres d’une grande diversité se concentrant davantage sur la littérature populaire turque, plus précisément sur la poésie populaire (Veysel, Kul Himmet, Köroğlu, Enver Gökçe, Pertev Naili Boratav) s’étendent encore vers d’autres domaines, tels que le voyage, l’identité culturelle l’immigration, les études féminines. En qualité d’éditeur, il s’engage à travers de multiples revues papier et électroniques, à faire publier les synthèses des chercheurs et les textes des hommes de lettres et de ce fait à sensibiliser le grand public aux œuvres littéraires et aux recherches effectuées dans les sciences sociales. Ses études sur le folklore de la Turquie ont pour objectif de promouvoir la langue et la littérature populaire turques dans le monde entier. Cette étude consacrée à l’œuvre et à la pensée de Metin Turan découvre non seulement le cheminement créatif d’un poète d’une rare sensibilité d’âme, mais aussi celui d’un infatigable promoteur de revues et une œuvre abondante et variée allant de la poésie au folklore.

Mots-clés: *Metin Turan, folklore, identité, voyage, poésie, littérature populaire, langue turque, monde d’édition,*

UNDERSTANDING METİN TURAN, A SPEAKER FOR FOLKLOR

As an editor and member of the editorial board, Metin Turan is known for his rich and diversified publications including essays, criticism, compilations and poetry, as well as his research and reviews in many areas. Turan, also known as a lecturer, poet and writer, is an expert in anthropology and sociology. He supports the aim of promoting Turkish folklore in Turkey and in many countries with his works and studies on national and international platforms, integrating writing and art with his activities and scientific shares. When his studies and research in the fields of culture, identity and folklore are added to his poetry and magazine publishing, his versatile artist identity emerges. Metin Turan is the publication coordinator, representative and / or author of many journals. He has also strengthened his studies in these fields with the folkloric aspect. Most of his poems, have been rewarded and translated into many languages including German, Polish, Arabic, Bulgarian, Italian, Korean, Uzbek and Greek. When his published works are examined, it is seen that they focus on Turkish folk literature, cultural identity and the historical axis. His works dedicated to important names of Turkish literature, such as Veysel, Kul Himmet, Koroglu, lead the reader to think about life and art. In addition to these, has carried out extensive research and written articles on Enver

* Geliş tarihi: 07.12.2020 - Kabul tarihi: 01.01.2021

** Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü.
ngenc@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-2345-6789.

Gökçe, Pertev Naili Boratav, as well as his works on travel literature, immigration, identity, women's studies, Turkish and Russian literature, folk poetry.. Defining his literary identity primarily with poetry, Turan's poetry books such as *Suları Islatan Mecnun* and *Sokaklar, Kentler ve Ülkeler* are among the prominent ones. Some journals are published in print and / or electronic media, the main purpose is to enable Turcologists and Turkish writers to make their voices heard. The basis of his folklore studies is to embrace the Turkish Language and Literature with the whole world. In this respect, he established a relationship between language and identity, drew attention to the use of Turkish and evaluated these two concepts and their effects in terms of the creator of the work. It is more meaningful to understand why and with what purpose or intention Turan's are directed at them, not what they are. For this purpose, the study focused on Metin Turan's poems and views, academic journal studies, his style and use of language in his works, research, reviews and criticism. The primary purpose is to understand Metin Turan as a folklorist and poet.

Keywords: *Metin Turan, folklore, poetry, poet, editor, writing, identity, travel*

Deneme, inceleme, derleme ve şiirle varsıllaştırılmış yayınlarının yanı sıra editörlük, yayın kurulu üyelikleri bulunan Metin Turan öğretim görevlisi, şair ve yazar olarak pek çok alanda kendini kanıtlamış bir isimdir. O, ulusal ve uluslararası düzeyde antropoloji, sosyoloji ve yazınla harmanladıklarıyla oluşturduğu araştırma ve sanatsal ürünleriyle Türk Folklorunu tanıtmak ve geliştirmek için Türkiye ve pek çok ülkede etkinlik ve bilimsel paylaşımların yapılmasına vesile olmuştur. Kültür, kimlik ve folklor alanında yaptığı çalışma ve incelemelerine şiir ve dergicilik alanındaki çalışmaları da eklenince çok yönlü bir sanatçı kimliği ortaya çıkar.

Pek çok dergide yayın koordinatörü, temsilci ve yazar olarak kimisinde de bizzat sahibi olarak bulunan Metin Turan, tüm bu çalışmalarını bir halkbilimci olarak güçlendirmiştir. Pek çok şiiri ödüle layık bulunmuş ve Almanca, Boşnakça, Ermenice, Farsca, Fransızca, İngilizce, Lehçe, Arapça, Bulgarca, İtalyanca, Korece, Özbekçe ve Yunanca gibi pek çok dile çevrilmiştir. Yayınlanmış çalışmaları dikkate alındığında, Âşık Veysel, Kul Himmet, Köroğlu, Kaplani gibi isimlerin yaşamı ve sanatını irdelediği kitapların yanı sıra Türk halk edebiyatı, kültür-kimlik-tarih ekseninde kitaplara rastlamak olasıdır. Yayına hazırladığı çalışmalar içerisinde Enver Gökçe, Pertev Naili Boratav, Oğuz Tansel gibi isimler üzerine olanları vardır. Bunlara ek olarak gezi edebiyatı, göç, kimlik, kadın çalışmaları, Türk ve Rus Yazını, halk şiiri ile geniş alana yayılan bir yelpazeye sahiptir yaratımları.

Metin Turan'ın tanındığı ve kendisini tanımladığını düşündüğü şiir onun için her zaman için özel ve öncelikli bir alan olmuştur. *Suları Islatan Mecnun* ve *Sokaklar, Kentler, Ülkeler* gibi şiir kitapları adıyla özdeşleşmiştir. Yazınbilim ve folklor bilimini birbirinden ayrı tutmayan Turan, kendine özgülüğüyle özellikle şiirlerinde aşk, özlem, ayrılık, hüzn, yalnızlık, yozlaşma ve gurbet gibi temel izlekleri bir nakış gibi işler adeta. Şiirlerinde çocukluk yıllarının yaşanmamış ya da kaçırılmış anların özlemi baskın biçimde duyumsanır.¹ O, çocukların kovboyculuk oynayamaması, suluboya resim yapamamasının üzüntüsünü yansıtırken, kendi yaşadığı dönemi ve toplumun içinde bulunduğu ideolojik ve siyasal ortamın dışında tutulamamasından sorumlu tutar ve çocukluğu çalışmış olanların temsilcisi olarak bunu yapanlardan hesap sorar adeta.

Metin Turan üzerine kaleme alınmış bu değerlendirme yazısında onun şair kimliğinden çok halkbilimci ve yazar olarak Türk Yazını'nda bıraktığı izleri sürmek istiyoruz. Çünkü söz ettiğimiz alanlarda onun üzerine yayımlanmış pek çok araştırma ve deneme yazısı bu-

lunmaktadır. Daha çok yazınsal bir perspektiften onu değerlendirme isteğinin altında onun yazarlık kariyerine 1981 yılında yayımladığı ilk öyküsü *Kayıp Kuzu* 'yla başlaması bizi bu yönde bir değerlendirme yapmaya itmıştır. Bunda Turan'ı bu pencereden değerlendirmenin onun hakkında söylenenlerin bir tamamlayıcısı olması isteği de etkili olmuştur kuşkusuz.

Halk Edebiyatının etkilerinin duyumsandığı şiirlerinde sıkça dile getirdiği yalnızlık onun hem esin kaynağı hem de özlemi gibidir. O, kıtalararası yolculuk eden bir göçebe gibidir. Metin Turan temel izlek olarak yer verdiği kavramlara ek olarak toplumsal olduğu kadar ekonomik, sosyal ve hatta siyasal yaşamı da yakından ilgilendiren konulara eğilmiştir. Toplumsal yozlaşma ve çelişkiler, ülkenin sosyal ya da siyasal sorunları, doğa ve insan ilişkisinin irdelenmesine koşut olarak okuru düşünmeye itmeyi, onda bu yönde bir bilinç oluşturmayı da erek edinmiştir. Kısacası toplumcu gerçekçi bir yazar olarak onun evreninde insan ve yaşama dair olan her şey tüm yalınlığıyla vardır. Halk şiirleri ve şairleri hakkında da açıklamalar ve örnekler veren Turan, aslında bu türün toplumsal ve kültürel işlevine dikkat çekmeyi amaçlar. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, onun yapıtlarının özellikle de şiirlerinin tarihe tanıklık ettiği söylenebilir. Bu yüzden, halkbilimle ilişkili toplumbilim, budunbilim ve insanbilimle ilgili olan her şey onun ilgi alanındadır. İçinde doğdukları dönemin anlaşılması bakımından onun yapıtları tarihsel planda da önemli veriler sunarlar. Ancak bunu yaparken de Demirdelen'in ifade ettiği gibi "*geçmişin izlerinden yürüse de yüzü geleceğe dönüktür şairin*"²². Bu, kültürel coğrafyanın anlaşılması daha doğrusu doğru yorumlanabilmesi açısından bu son derece önemli bir işlevdir. Gerek toplumsal gerekse sanatsal araştırma ve incelemelerinde Turan'ın saptamalarının tek bir amacı vardır: Soruna çözüm üretebilmek. O, başladığı işi tamamına erdirmek için sadece durum saptamasında bulunmakla yetinmez, bu sorunun çözüme yönelik öneri ve yolları da ortaya koyar. Bunu yapmasının en önemli amacı kendisinin de ifade ettiği gibi "çağ kavramak değil, çağdaş olanı özümsemektir"²³. Çünkü o, bunu sanatçının toplumsal işlevi olarak görür. Sanatçının yüklendiği bu sorumluluk onu araştırmaya, okumaya ve bunlardan çıkarttıklarını okurla paylaşmaya iter. Bu sorumluluğu gereği yazarlar yazma gereksinimi duyarlar. Bunu yaptıkça birikim sahibi olunacağına, düşüncelerin inceliklerinin yakalanabileceğine ve estetik olanla farklılıkların sergilenebileceğine olan inançtır yazarı bu edime yönlendiren. Metin Turan'ın doğudan batıya, kuzeyden güneye tüm Anadolu'yu yapıtlarına sığdırma isteğinin altında yatan da bundan başka bir şey değildir. Her coğrafyanın kendine özgü renklerini gökkuşağının bütününe oluşturan güzelliğin bir parçası olarak değerlendirir. Çünkü Anadolu farklı renklerin uyumlu birlikteliğinden oluşmuş bir mozaik gibidir.

Anadolu, insanlığın uygarlaşma serüveninde, ilk mağara ve açık hava yerleşme alanlarından ilk köylere oradan da karmaşık kentli yaşam biçimine ulaşmada önemli adımların atıldığı bölgedir. Günümüzden yaklaşık 2-3 milyon yıl öncesine kadar giden bu uzak geçmiş anlamaya, toplumların doğaya karşı verdikleri yaşam savaşını, günlük alışkanlıklarını, sosyal ilişkilerini ve inançlarını öğrenmeye çalışırken onlardan kalan izleri göz önünde tutarız⁴.

Turan'ın Anadolu'yu tanıma ve tanıtmaya isteğinin altında halk şiiri veya halk bilimine olan tutkusu yatar. Onun başarısı bunu özellikle de şiirlerinde büyük bir ustalıklarla işleyebilmiş olmasıdır. Bu çeşitliliğin altında da yazar, şair, araştırmacı, yayıncı, eğitimci olmasının katkıları yadsınamaz.

Metin Turan'ın bir başka başarısı da akademik araştırma dergileri çıkartıyor olmasıdır. Basılı ve elektronik ortamlarda yayımlanan ve ilk anda akla gelebilecek 1994 yılından beri yayım yaşamını sürdüren *Folklor/Edebiyat* ve Kıbrıs, Balkanlar, Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu'nun çıkarttığı *Turnalar* gibi uluslararası dergiler alanyazında büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Turan'ın yayımcılık anlayışının temel ilkeleri de tüm dünya ülkelerinde Türkolog ve Türkçe yazan kişilere ulaşmak, onların seslerini duyurmalarına ön ayak olmaktır. Onun önderliğinde ve/veya onun katkısıyla çıkartılan dergilerin hakemli, bilimsel ve akademik olması da nitelikli çalışmaların yaygınlaştırılmasında son derece önemlidir.

Gerek Türk yazınının değerli yapıt, yazar ve şairlerini tüm dünya ile kucaklaştırmak gerekse bunu yaygınlaştırmak amacıyla bunların başka dillerde var olmasını sağlaması da Turan'ın takdire şayan bir başka yönüdür. Böylece yapıtlarında yaşam bulan kentler ve onların kendine özgü dilleri başka başka kültürler ve coğrafyalarda yeniden yaşam bulur. Örneğin, *Mağusa Kalesi*⁵ isimli şiirde bu kent kendine özgü nitelikleriyle yaşanmışlıklara tanıklık ederken, okuru bunları paylaşmaya davet eder. Şair, bir yandan kalenin tarihi dokusunu resmederken diğer yandan buradaki yaşanmışlıklara dikkat çeker. Aslında onun Anadolu'nun her köşesini dolaşması ve gezip gördüğü yerlerdeki yaşanmışlıkları yansıtmaya şiirlerinde öne çıkartmak istediği duyguları güçlendirme amacına hizmet eder. Varsıl Anadolu kültürünü anlatırken sahip olduğumuz bu eşsiz değerleri korumamız ve bunların bize bırakılan miraslar olduğunu unutmamamız gerektiğini anımsatır. Elbette bunu doğrudan değil şiirin büyüğü ve bir o kadar da eğretilmelerle dolu ve imgelerle güçlendirdiği söylemiyle aktarır. Bu açıdan da yurdun her köşesinden farklı öyküler ortaya çıkartır. Okuru unuttuğu ya da yeterince tanımadığı tarihine götürerek gelenekselle modernizmi birleştirmeyi başarır. Bunu yaparken kentlere ayrı bir anlam yükler. Çünkü "*değişen dünya kendini en iyi kent yaşamlarında hissettirmekte ve hatta dayatmaktadır*"⁶. Konuya şair duyarlılığı ile yaklaşan Turan için, uzam ve onun özelinde kentler yaşamın biçiminin belirleyicisidir. Tıpkı doğanın bozulmuşluğunu içine sindiremeyen diğer yazar ve şairler gibi o da bunu yabancılaşma, yalnızlaşma, tüketim toplumu olma sıkıntısıyla dile getirir dizelerinde. Sistem, düzen, toplum eleştirisi onun derin gözlemleriyle birleştiğinde sıkı bir eleştiriye dönüşür. Zaten onun halk şiirine olan sevdası da buradan kaynaklıdır. Doğal ya da toplumsal olaylara bakışı, onları değerlendirışı ve yorum katışı şiirle felsefeyi buluşturmasına bağlıdır. Bu yüzden onun yazınsal evreninde mitoloji, yazın ve folklor bellek noktasında kesişir ki bu da onun kültürel seçiciliğinde önem kazanır.

Metin Turan'ın yazınla ilgili ilginç görüşlerinin yer aldığı bir söyleşide⁷ onun milli yazın, yazarlar ve yaratımları üzerine bazı saptamalarda bulunduğu görülür. Bu söyleşiden hareketle, Turan'ın yazınsal kimliğinin en belirleyici ögesinin dil olduğu söylenebilir. O, yurt dışında yaşayan hatta yapıtlarını Türkçe dışında başka bir dille kaleme alan yazarların Türk yazınına ne kadar temsil ettikleri konusundaki endişelerini dile getirirken, bunu yazın ve kimlik ilişkisi bağlamında değerlendirir. Bu noktada, Emine Sevgi Özdamar'ı, Elif Şafak'ı, Cengiz Aytmatov'u, Nedim Gürsel'i, Resul Hamzatov'u, Fazıl İskender'i örnek gösterir. *Hayat Bir Kervansaray*'ı ile ödüle kayık bulunmuş Emine Sevgi Özdamar'la, Rusça yazan Kırgız yazar Aytmatov'u, yurt dışında yaşadığı halde Türkiye'yi ve Türk insanını anlatan Gürsel'i yazarın tutumu açısından aynı şekilde değerlendirmesine tanık oluruz. Bu bağlamda, yazınsal yapıtta dil ve kimlik ilişkisi ve etkisini yapıtın

yaratıcısı açısından ele almaktadır. Bu yüzden de o, yazının kimliğini ön plana çıkarır. Turan yazınla ekin ve dilin sıkı bir ilişkisi olduğuna vurgu yaparken, yazının diğer sanat dallarından farklı olarak çeviriye gereksinim duyduğunu belirtir. Yazın ürünü içinde barındırdığı çok anlamlılığı yalnız ve ancak okurun iye olduğu dil ve ekinle doğru orantılı olarak yorumlanabileceğini savlar. Yazar anlatıdaki coğrafyalar farklı olsa da anlatmak istediği uzam her neresiyse orayı anlatır. Ona göre, yazarlar farklı coğrafyalarda yaşarlarken de yazdıklarıyla bağlı oldukları ekin ve kimliğe ait olanı yansıttıklarında nitelikli çalışmalara imza atmış olurlar. Yazar kimliğiyle kendini tanımlayan kişinin kendi yazını iyi tanınması, ona hayran olmasını bekler. Kendisini Türk ekini ve yazınının bir parçası olarak tanımlayan Turan, Türk halkının sesi olduğunun bilinmesini ister. Ona göre asıl önemli olan da budur. Derinlikli ve köklü yapıtlar ortaya koyabilmenin tek koşulu da sağlam bir birikim, biçem ve gelenek oluşturacak bir görüş açısına sahip olmaktır.

Metin Turan bir şair ve ozan olması yanında yazın çalışmalarına da eğilmiş, bu konuda da yapabileceklerini sergilemiştir. *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı* isimli kitabında⁸ yazınsal kariyerine ilk adım attığı tür olan öykü olması nedeniyle olsa gerek öykücülüğümüz üzerine notlara, edebiyatçı portrelere ve ülke edebiyatlarına yer vermiştir. Yazını halk yazını araştırmalarına koşut gördüğünü bildiğimiz Turan, bu kavramı çağdaş Türk yazını ve Türk Dünyası Yazını ile birlikte yorumlar. Bu yorumlama da onun halkbilimci olmasının izleri de derinden duyumsanır. Yazında bir kimliklendirme çabasının sonucu ortaya çıktığını belirttiği kitapta kimi belirlemeler yapmakta ve yazın ürünü, yazın insanını toplumsal yapı ve değerler kapsamında değerlendirme yoluna gitmektedir. Çünkü yazın yapıtlarını anlamak tarih, sosyoloji, halkbilim ekseninde gelişirken kültür-kimlik bütünselliğinde birleşen bir kavramdır. Kitabın bunlar yanında topluma mal olmuş değerli yazın insanlarını ve yapıtlarını anlama ve yorumlama çabasının bir sonucu olarak ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Kitapta yakın dönem Türk öykücülüğünden ve bundaki kimi açılım ve yönelimlerden söz edilmektedir. Ulusal yazınının temsilcilerinden Ahmet Kutsi Tecer, Muhtar Awezov, Cengiz Dağcı, İsmail Gümüş, Enver Gökçe, Mahzuni Şerif, Oğuz Tansel, Hasan Hüseyin, Ümit Kaftancıoğlu gibi isimlere yer vermektedir. Ülke yazınlarına ayrılan bölümde ise Gagauz Yazını, Çağdaş Kıbrıs Türk Romanı ve Şiiri üzerinde de izleksel yaklaşımların hâkim olduğu bölümler bulunmaktadır.

Metin Turan halkbilimine yaklaşmasını iki nedene bağlar. İlki ailesinin geleneksel kültüre yakınlığı, hem anne hem de baba tarafından halk ozanlığı geleneğine bağlılığı diğeri ise eğitim yaşamını ailesinden uzakta geçirmesidir. Bu süreç onu köklerine, geçmişine döndürmüş ve bir bellek oluşturmasını sağlamıştır. Halk kültürüne olan merakını öz yaşamından kaynaklı sebeplere bağlarken, onun kendini yeniden üretebilen, dinamik bir yapı olduğuna dikkat çeker. Küreselleşmeye koşut olarak değişen folklor öğeleri kültürel varlıklarımızın değişmesine ya da yok olmasını beraberinde getirmektedir. Halk kültürü içinde yer alan tüm öğelerin arkasında bir inanç temeli olduğu dikkate alındığında güçlü ve ulusal bir yazın yaratılmasının koşulunu da pek çok şeyde olduğu gibi kültüre bağlar. Halkbiliminin nitelikle yapıtların yaratılmasına engel bir durum olduğu yargısının yanlışlığını önemle vurgulayan Turan, tam tersine halkbilimle yazının içi içe olduğunu ve birbirinin tamamlayıcı olduğunu vurgular. Çünkü halk kültürü doğru bir yazın geleneğinin oluşmasında da son derece önemlidir. Halkı tanımak onun kültürünü tanımayla koşuttur. Bu yüzden yazınsal yaratımın amacı halkın beğenisine uygun ürünler ortaya koymak

yerine onun ufkunu açan sanatsal ve estetik anlayışını değiştirecek nitelikte ürünler yaratabilmektir. İyi bir yazın geleneği oluşturmanın halk kültürünü anlamadaki katkısı yadsınmaz. Ulus toplumunu yaratmada halkbilim, yaşamın her alanını içeren konuları ele almasıyla oldukça varsillaştırıcı bir alan olarak değerlendirilmelidir. Bu kavramı yalnızca gelecek kuşaklara aktarılacak bir değer olarak değil, aynı zamanda toplumsal yaşamın bütünlüğü, birlik, beraberlik ve dayanışmanın da sağlanması adına iyi anlaşılması ve korunması gereken bir bileşen olarak değerlendirir. Halk kültürüne ait olan ve çeşitlilik olarak değerlendirdiği değerleri tanıtmak ve unutulmasının önüne geçmek içindir tüm çabası. Bir radyo programı için hazırlanmış program metinlerini *Halk Deryasından Damlalar* isimli kitabında derler⁹. Halka ait olan her şey onun ilgi alanında olduğu için bu kültürde anlam kazanan her olguyu, nesneyi ve değeri ayrı ayrı işler. Örneğin, nevruzdan, halk kültüründe aynadan, bayraktan, aydan, halk takviminden ve ölçülerinden, kültürümüzde atın öneminden, Kurban Bayramı ve kültüründen, geleneksel kültürümüzde anahtar ve kilit, güldürü geleneğinden söz etmekle kalmaz, bu kültürün öne çıkan Bayburtlu Celali, Çıldırılı Âşık Şenlik, Âşık Veysel, Kağızmanlı Hıfzı, Ruhsati, Nasreddin Hoca gibi nice isimlere yer verir. Bunun yanı sıra Atatürk'ü de unutmaz. Halk şairlerinin dilinde onun yerine ve öneminde de dikkat çeker. Görüldüğü gibi tüm yaşamında yapmaya çalıştığı gibi yazıları, uğraşısı da geçmişle gelecek arasında sıkı bağlar kurmak ve bizim olanın bizde bozulmadan kalmasını sağlama adıdır. Geçmişten günümüze akan damlalar birlikte kurduğumuz yaşamın düzenlenmesi için son derece gerekli ve değerlidir.

Turan'ın halkbilimine getirdiği bir başka önemli yenilik ya da katkı halkbilim çalışmalarını tümüyle sözlü kültür ürünleriyle sınırlayan bir bakış açısını benimsememesidir. Ona göre halkbilimi modern ve/veya postmodern toplum yaşamının da vazgeçilmez bir ögesi olmalıdır. İnsan ve insan yaşamına ait olan her şey bu alanın içindedir ve içinde bulunduğu toplumun normlarına göre şekillenir. Üretim-tüketim ilişkisi gözetilerek halkbilimin kalıplaşmış değer ve yargılarını yeni kültürel değerlerle oluşturulmasına olduğu kadar birbirimizi farklılıklarımızla kucaklamanın önemine vurgu yapar.

Turan'ın *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı* isimli eleştiri inceleme çalışması onun yazın ve kültür kavramını farklı pencerelerden değerlendirdiği bir kaynakça niteliğindedir. Türk ve Türk dünyası yazınlarına ait metin seçkisi ve kalemlere yer verilen çalışmada kimlik olgusu ideolojik değil, aidiyetlik duygusuyla irdelenir. Onun temel amacı gerek Türk gerekse Türk dünyası edebiyatlarına karşı okurun özellikle de halkın kalıplaşmış yargılarla bakmasının önüne geçmektir. Toplumsal, kültürel, tarihsel boyutu olan yazınsal yapıt hem hepsinden faydalanır hem de hepsinin temel dayanağını oluşturur. Bir halkbilimi aşığı Turan'ın tek derdi kültürümüzün varsıl, özgün ve ayrıcalıklı yanının ayırına vararak kimlik kültür algısını bu yönde var edip, korumak ve geliştirmektir.

Turan yazın çalışmalarını de yazınsal, toplumsal, kültürel ve siyasal bağlamda ele alır. Popüler olanı değil, sanatsal olanı özendirme çabası sosyal kazanımların artmasını beraberinde getirecektir. Bin yılı aşkın bir zamandan beri Anadolu ve Trakya'da hüküm süren kültürümüz varsıllığını çeşitliliğine borçludur. Sevinçlerimizden, acılarımıza, kederlerimize her anın duygusu olan kültürel alışkanlıklarımız her zaman yaşamın merkezindedir. Bizi yaşama bağlayan bu değerlerin korunup gelecek kuşaklara aktarılması için kültürel değerlerimizin her bir parçasını ayrı ayrı değerli ve önemli bulur. Bilmeceler,

maniler, ağıtlar, efsaneler, türküler, ninniler, deyimler, halk hikâyeleri, seyirlik oyunlar her birinin yalnızca toplum yaşamına yön veren değil, aynı zamanda o yaşamın izlerini taşıyan nitelikleri olduğunu unutmamak gerekir. *Halk Deryasından Damlalar* isimli kitap halk kültürünü temel kavramlarla değerlendiren bir yapıttır.

Yaptığımız değerlendirme Metin Turan'ın yazınsal yaratımlarının onun daima odağına aldığı halkbilim çalışmalarının hem malzemesi hem de sonucu olan diğer öğelerle birlikte anmak gereği ortadadır. Onu, halkbilimci, yazın insanı, şair, ozan ve belki de insan olarak anlama yolunda farklı bir bakış açısı sunması dileğiyle kaleme alınmış olan bu yazının amacına ulaşmış olmasını dileriz.

NOTLAR

- 1 Turan, Metin. *Sokaklar, Kentler, Ülkeler*; Kül Sanat Yayıncılık, Ankara, 2007.
- 2 Demirdelen, Dilek, “Boşluktan, Bir Şey Doğmaz” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 42-44, s. 43.
- 3 Turan, Metin. *Tarihten Mekâna Türk Halk Şiiri*, Ürün Yayınları, Ankara, 2008, s.170.
- 4 Konyar, Erkan, *Eski Anadolu Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2011, s.3.
- 5 Turan, Metin. *Sokaklar, Kentler, Ülkeler*; Kül Sanat Yayıncılık, Ankara, 2007, s.6.
- 6 Sivri, Medine, “Şair Şiir Buluşmasında Uzamsal Etki ve Kentlerin Dili” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 3-18, s.10.
- 7 Karaca, Birsen, “Metin Turan’la Edebiyatın Ulusal Kimliği Üzerine Tartışırken” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 57-70.
- 8 Turan, Metin. *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı*, Ürün Yayınları, Ankara, 2014.
- 9 Turan, Metin. *Halk Deryasından Damlalar*, Ürün Yayınları, Ankara, 2011.

KAYNAKÇA

1. Demirdelen, Dilek, “Boşluktan, Bir Şey Doğmaz” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 42-44.
2. Karaca, Birsen, “Metin Turan’la Edebiyatın Ulusal Kimliği Üzerine Tartışırken” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 57-70.
3. Konyar, Erkan, *Eski Anadolu Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2011.
4. Sivri, Medine, “Şair Şiir Buluşmasında Uzamsal Etki ve Kentlerin Dili” in *Karşılaştırmalı Edebiyat Uluslararası Hakemli Dil, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, Yıl: 4 Sayı: 8, 2019, 3-18.
5. Turan, Metin. *Sokaklar, Kentler, Ülkeler*; Kül Sanat Yayıncılık, Ankara, 2007.
6. Turan, Metin. *Tarihten Mekâna Türk Halk Şiiri*, Ürün Yayınları, Ankara, 2008.
7. Turan, Metin. *Halk Deryasından Damlalar*, Ürün Yayınları, Ankara, 2011.
8. Turan, Metin. *Kültür-Kimlik Ekseninde Türk Edebiyatı*, Ürün Yayınları, Ankara, 2014.